

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

УДК 373.3/.5: 37.02: 811

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.43.2025.358780>

Устименко О. М.

olga.ustymenko@knlu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7283-8847>

Київський національний лінгвістичний університет

Чубук А. О.

anna.chubuk@knlu.edu.ua

Київський національний лінгвістичний університет,

Технічний ліцей міста Києва

Дата надходження 10.11.2025. Рекомендовано до друку 19.11.2025

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЕРЕЛІКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ XXI СТОЛІТТЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. Статтю присвячено питанню оптимізації переліку ключових компетентностей в контексті національної освітньої реформи “Нова українська школа” (НУШ) для навчання іноземної мови учнів базової школи. Акцентовано увагу на методичній суперечності між вимогою наскрізного формування всіх десяти ключових компетентностей НУШ та практичною неможливістю їхньої систематичної інтеграції засобами одного навчального предмета. Проведено порівняльний аналіз міжнародних концептуальних рамок компетентностей XXI століття (UNESCO, OECD PISA, WEF, Oxford, Cambridge та ін.), який дозволив обґрунтувати необхідність обмеження переліку ключових компетентностей XXI століття для формування на уроках іноземної мови в базовій школі. Доведено, що найбільш релевантними та універсальними є 4К-компетентності (критичне мислення, креативність, спілкування, співпраця) у поєднанні з умінням учитися. На основі емпіричного дослідження (анкетування вчителів та учнів) виявлено основні системні бар’єри і потреби: брак методичних матеріалів та інструментів оцінювання ключових компетентностей XXI століття, а також необхідність цілеспрямованого розвитку в учнів базової школи навчальної автономії і критичного мислення. Обґрунтовано, що використання чітких дескрипторів, наданих міжнародними рамками, як-от Кембриджською, може забезпечити систематизоване формування та оцінювання обраного кластера ключових компетентностей. Визначено перспективи подальших розвідок, зокрема розроблення інструментарію оцінювання та методичного забезпечення для гармонійного формування в учнів базової школи ключових компетентностей XXI століття в процесі оволодіння міжкультурною іншомовною комунікативною компетентністю.

Ключові слова: компетентнісний підхід, НУШ, ключові компетентності XXI століття, рамки ключових компетентностей, 4К-компетентності, критичне мислення, креативність, спілкування, співпраця, уміння вчитися, навчання впродовж життя, навчальна автономія, оцінювання ключових компетентностей, навчання іноземної мови, учні базової школи.

Ustymenko O. M.

olga.ustymenko@knlu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7283-8847>

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

Chubuk A. O.

anna.chubuk@knlu.edu.ua

Kyiv National Linguistic University,

Kyiv Technical Lyceum, Ukraine

OPTIMISING THE LIST OF 21ST CENTURY KEY COMPETENCES FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN BASIC SECONDARY SCHOOL

Abstract. Introduction. The article is devoted to the issue of optimising the list of key competences within the Ukrainian educational reform “New Ukrainian School” (NUS) for foreign language teaching in basic secondary school. The methodological contradiction between the cross-curricular requirement to form all ten NUS key competences and the practical inability to integrate them systematically within a single discipline is highlighted. The study argues that not all key competences from the official NUS list can be effectively and permanently formed through foreign language instruction, thus requiring a strategic focus shift. **Purpose.** The primary purpose of this research is to substantiate the need to restrict the extensive list of NUS key competences for a foreign language classroom, to identify the most effective and practical framework of 21st century competences, and to analyse its methodological potential for systematic development and assessment of these skills in basic secondary school. **Methods.** The research employed a mixed methods approach. A comparative analysis was conducted on leading international conceptual frameworks of 21st century skills (including those by OECD PISA, the World Economic Forum, Oxford, and Cambridge). This theoretical analysis was complemented by an empirical study, specifically a survey of English teachers regarding key competences implementation barriers and a self-perception questionnaire administered to 7th grade students concerning their key competences development. Both methods were used to validate the practical focus and identify acute didactic needs. **Results.** The comparative analysis substantiated the strategic focus on a core cluster of such competences as the “4Cs” (critical thinking, creativity, communication, and collaboration) combined with learning to learn competence. This choice aligns with international key competences models and the discipline’s communicative nature. The empirical findings revealed significant systemic barriers, including the critical lack of standardised assessment tools for key competences and insufficient time, as reported by teachers. The student self-assessment indicated a strong orientation towards creative and collaborative tasks, yet highlighted a crucial need for targeted development of self-reflection (learner autonomy) and advanced critical thinking skills (comparative analysis, synthesis, evaluation). **Conclusion.** The study concludes that successful implementation of the competency-based approach in the NUS basic school requires a deliberate reduction of the practical focus to the core cluster of 4Cs plus learning to learn competence. Furthermore, to overcome methodological barriers, there is an urgent need for the development and validation of practical assessment tools and specialised methodological materials that specifically target the identified deficits, such as fostering students’ autonomy and analytical skills, thereby ensuring more focused and measurable educational outcomes.

Keywords: competency-based approach, NUS (New Ukrainian School), 21st century key competences, key competences frameworks, 4C competences (4Cs of 21st century), critical thinking, creativity, communication, collaboration, learning to learn, lifelong learning, learner autonomy, key competences assessment, foreign language teaching, basic secondary school students.

Вступ. Головною метою освітньої реформи “Нова українська школа” (НУШ) є формування інноваційної, відповідальної особистості, здатної навчатися впродовж життя, критично мислити, ухвалювати рішення, бути конкурентоспроможною на сучасному ринку праці та активно брати участь у житті суспільства. Ця мета

реалізується через компетентнісний підхід до навчання, який передбачає формування в учнів життєвих компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в житті, навчанні та праці (Гриневич та ін., 2016, с. 10).

Компетентнісне ставлення особистості до життя означає потребу в самопізнанні, саморегулюванні в різних видах творчої діяльності, уміння об'єктивно розв'язувати життєві проблеми. Ідеалом сьогодні вважається особистість із гнучким розумом, зі швидкою реакцією на все нове, із високо розвиненими комунікативними здібностями (Дмитренко та ін., 2018, с. 6). Сучасні працедавці очікують від фахівців умінь знаходити нестандартні шляхи розв'язання робочих проблем і завдань та плідно працювати в колективі задля досягнення спільного результату (Устименко, 2022, с. 415).

Концепція НУШ визначає компетентність як “динамічну комбінацію знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність” (Гриневич та ін., 2016, с. 10). Компетентності усувають суперечності між засвоєною інформацією та її використанням для розв'язання конкретних життєвих завдань, як-от (Шиян та ін., 2019, с. 15): уміти розрізняти об'єкти, ознаки, властивості; аналізувати і пояснювати причини та наслідки подій, вчинків, явищ; створювати тексти, вироби, проекти; висловлювати ставлення до подій, вчинків (своїх та інших людей); брати участь у колективних справах, у розв'язанні навчальних завдань; оцінювати вчинки, моделі поведінки; користуватися певними предметами тощо.

З'єднують в одне ціле особистісне і соціальне в освіті та відображають комплексне оволодіння сукупністю способів діяльності **ключові компетентності** (Шиян та ін., 2019, с. 16) – ті, яких потребує кожна людина “для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя” (Гриневич та ін., 2016, с. 10). Ці компетентності виявляються в конкретних ситуаціях, набуваються під час вивчення навчальних предметів та засобами неформальної освіти, впливу середовища тощо (Шиян та ін., 2019, с. 16).

Ключові компетентності є рівнозначними на всіх етапах навчання – кожна освітня галузь має потенціал, необхідний для формування кожної ключової компетентності; цей потенціал має бути реалізований наскрізно в процесі вивчення кожного предмета. До ознак ключових компетентностей належать поліфункціональність, надпредметність, міждисциплінарність, багатоконпонентність, спрямованість на формування критичного мислення, рефлексії, визначення власної позиції (Шиян та ін., 2019, с. 16). Ключові компетентності є взаємопов'язаними, універсальними за характером і ступенем застосування. Це надпредметні компетентності, вони відрізняються від освітніх (предметних та міжпредметних) компетентностей, які втілюють предметно-діяльнісну частину загальної освіти (Дмитренко та ін., 2018, с. 9–10).

Постановка проблеми. Слід зазначити, що немає єдиного визначення та переліку ключових компетентностей, оскільки компетентності – це насамперед вимоги соціуму певної країни або регіону до підготовки його громадян (Дмитренко та ін., 2018, с. 6). Натомість існують різноманітні рамки ключових (глобальних, життєвих, універсальних, наскрізних тощо) компетентностей, розроблені міжнародними та національними організаціями, оскільки перелік необхідних здатностей залежить від вимог конкретного суспільства та ринку праці. Так, Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання протягом усього життя (“Key competences for lifelong learning”) (European Commission, 2018) є основоположним документом

Європейська рамка ключових компетентностей є орієнтиром для освітніх реформ у країнах-членах ЄС. В Україні ця рамка була взята за основу при розробці Концепції НУШ, зокрема при формулюванні десяти ключових компетентностей для життя у XXI столітті, що забезпечує узгодженість української освітньої системи з європейськими стандартами.

Ключові компетентності НУШ визначаються як *знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності та інші особистісні якості, необхідні для успішної життєдіяльності у глобалізованому світі* (Гриневич та ін., 2016, с. 10). До них відносять такі компетентності: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами (вміння висловлюватися усно і письмово, використовувати мову для спілкування, пізнання та самовираження); спілкування іноземними мовами (здатність використовувати іноземні мови для міжкультурної комунікації та навчання); математична компетентність (уміння застосовувати математичні методи для вирішення практичних проблем, логічне та алгоритмічне мислення); компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій (здатність пояснювати природні явища, застосовувати наукові методи, використовувати технічні та технологічні досягнення); цифрова компетентність (упевнене та критичне використання цифрових технологій для пошуку, опрацювання, обміну інформацією та створення контенту); уміння вчитися впродовж життя (здатність визначати власні навчальні цілі, планувати, організовувати, оцінювати та коригувати своє учіння); ініціативність і підприємливість (уміння генерувати ідеї, брати на себе відповідальність, планувати та управляти проектами для досягнення цілей); соціальна та громадянська компетентності (здатність діяти як відповідальний член суспільства, працювати в команді, поважати права інших, розуміти та відстоювати демократичні цінності); обізнаність та самовираження у сфері культури (розуміння ролі мистецтва та культури, здатність до творчого самовираження); екологічна грамотність і здорове життя (усвідомлення важливості збереження довкілля та здорового способу життя) (Гриневич та ін., 2016, с. 11–12).

Усі перелічені компетентності однаково важливі і взаємопов'язані. Кожну з них учні набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі наскрізні вміння: читати і розуміти прочитане; висловлювати думку усно і письмово; критично мислити; логічно обґрунтовувати позицію; виявляти ініціативу; творчо мислити; розв'язувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; конструктивно керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект; співпрацювати в команді (Гриневич та ін., 2016, с. 12). Ці вміння учні опановують під час особистої активної, продуктивної діяльності (не лише навчальної), у процесі особистої творчості, через особистий досвід пізнання соціального досвіду та його критичне осмислення, тобто через особисте буття (Дмитренко та ін., 2018, с. 17). Таким чином, ключові компетентності і наскрізні вміння створюють “канву”, яка є основою для успішної самореалізації учня як особистості, громадянина, фахівця (див. рис. 2).

Однак, незважаючи на те, що Концепція НУШ висуває вимогу наскрізного формування ключових компетентностей XXI століття на всіх навчальних предметах, не всі ключові компетентності з офіційно визначеного переліку НУШ, які часто включають базові грамотності та особистісні якості, можна постійно, системно і повною мірою формувати засобами виучуваної іноземної мови, оскільки деякі з них залежать від тематики уроку, змісту навчального матеріалу або є предметом вивчення інших освітніх галузей. У зв'язку з цим, актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю аналізу та порівняння різних рамок ключових компетентностей, щоб

“КАНВА” РОЗВИТКУ УЧНЯ. КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ І НАСКРІЗНІ ВМІННЯ										
СПІЛКУВАННЯ ДЕРЖАВНОЮ (І РІДНОЮ У РАЗІ ВІДМІННОСТІ) МОВАМИ										
СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ										
МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ										
ОСНОВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРИРОДНИЧИХ НАУКАХ І ТЕХНОЛОГІЯХ										
ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ										
УМІННЯ ВЧИТИСЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ										
ІНІЦІАТИВНІСТЬ І ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ										
СОЦІАЛЬНА ТА ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТІ										
ОБІЗНАНІСТЬ ТА САМОВИРАЖЕННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ										
ЕКОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ І ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ										
	ВМІННЯ ЧИТАТИ	УМІННЯ ДОНОСИТИ ДУМКУ	КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ	ЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ ПОЗИЦІЇ	ІНІЦІАТИВНІСТЬ	ПРОБЛЕМИ, РИЗИКИ І РІШЕННЯ	ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ	РОБОТА В КОМАНДІ	ТВОРЧІСТЬ	

Рис. 2. Ключові компетентності і наскрізні вміння НУШ (Гриневич та ін., 2016, с. 13)

обґрунтувати та виокремити той обмежений перелік ключових компетентностей XXI століття, який є найбільш методично доцільним і ефективним для інтегрованого формування та оцінювання на уроках іноземної мови в базовій школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікації, присвячені критичному аналізу різних інституціональних рамок ключових компетентностей XXI століття, зазвичай фокусуються на певних методичних прогалинах, як-от: проблемах імплементації, недоліках оцінювання сформованості ключових компетентностей, відмінностях в їх тлумаченні тощо. Зокрема, Biesta, G. J. J. (2014) та Claessen, J. (2015) спрямовують свою критику на відсутність чітких визначень та надмірну універсалізацію ключових компетентностей. Вони вважають, що освітній дискурс зорієнтований переважно на 4К-уміння (від англ. “the 4Cs of 21st century” – вміння критичного мислення, креативного мислення, комунікації та співпраці) і здатний редукувати освіту до суто функціональних та економічно орієнтованих цілей, ігноруючи глибинні педагогічні та етичні аспекти. Автори також ставлять під сумнів можливість виміряти громадянську позицію чи креативність.

Gardner, H. у своїй праці (2007), що стосується вмінь, необхідних для майбутнього, критикує спроби створення єдиного, універсального переліку таких умінь, стверджуючи, що компетентності мають бути контекстуалізовані з огляду на специфіку культури та економіки. Ball, S. J. (2005) досліджує, як освітня політика,

заснована на компетентностях, призводить до “навчання задля тестування” (“teaching to the test”) і не сприяє реальному розвитку творчості і критичного мислення.

Багато праць присвячено аналізу труднощів оцінювання ключових компетентностей. Griffin, P. та Care, E. (2015) займаються розробленням інструментів оцінювання ключових компетентностей XXI століття й у своїх працях висвітлюють методологічні виклики оцінювання таких “невидимих” умінь, як співпраця та критичне мислення, зазначаючи, що часто оцінюються лише зовнішні поведінкові прояви, а не внутрішня компетентність. Scheerens, J. (2016) порушує питання використання результатів масштабних міжнародних досліджень, як-от “The Programme for International Student Assessment” (PISA) – Програми міжнародного оцінювання 15-річних учнів, для вимірювання наскрізних компетентностей, зазначаючи, що ці тести часто вимірюють традиційні знання в новому контексті, а не самі компетентності.

3-поміж українських дослідників, які активно займалися аналізом, теоретичним обґрунтуванням та впровадженням ключових компетентностей в освітній процес НУШ, можна назвати Гриневич, Л. М. (розроблено Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти (2016)); Савченко, О. Я. (досліджено структуру та компоненти компетентності “уміння вчитися” (2014)); Локшину, О. І. (проаналізовано європейську освітню рамку та її впровадження в український контекст (2019)); Овчарук, О. В. (здійснено загальнотеоретичне обґрунтування компетентнісного підходу (2003; 2004)); Бібік, Н. М. (присвячено праці формуванню ключових і предметних компетентностей у початковій та базовій школі (2004; 2015)), Зимомрю, М. І. (розроблено модельну програму з інтеграції ключових компетентностей у зміст навчання іноземної мови в базовій школі (Зимомря та ін., 2021)); Редька, В. Г. (запропоновано модель інтеграції ключових компетентностей та наскрізних умінь у процес навчання іноземної мови в НУШ (Редько та ін., 2021)); Полонську, Т. К. (проаналізовано модельні навчальні програми з іноземних мов у контексті НУШ (Полонська, 2022)) та ін.

Також варто зазначити, що багато вітчизняних дослідників і педагогічних працівників критично оцінюють Концепцію НУШ (2016) та модельні програми (2021) щодо надмірного навантаження на вчителів через необхідність інтеграції великої кількості ключових компетентностей, а також через недостатнє методичне забезпечення для цієї інтеграції.

Мета статті. Перелічені вище фактори обґрунтовують доцільність оптимізації переліку ключових компетентностей XXI століття і вибору практичної рамки, яка б надавала чіткі дескриптори та інструменти, необхідні для подолання методичного хаосу та забезпечення ефективного компетентнісного підходу. Отже, метою цієї статті є обґрунтування необхідності обмеження переліку ключових компетентностей НУШ для уроків іноземної мови, визначення найбільш ефективної рамки ключових компетентностей та аналіз її методичного потенціалу для систематизованого формування ключових компетентностей XXI століття на уроках іноземної мови в базовій школі.

Основні результати дослідження. Ми живемо у взаємопов’язаному і різноманітному світі, який швидко змінюється. Нові економічні, цифрові, культурні, демографічні та екологічні процеси формують життя молодих людей і щоденно збільшують кількість їхніх міжкультурних контактів. Це складне середовище багате і на можливості, і на виклики. Молодь має не лише навчитися брати участь у взаємопов’язаному світі, а й цінувати культурні відмінності. Формування глобального та міжкультурного світогляду людини – це процес, який триває все життя, тому стратегічним завданням закладів освіти є розвиток у здобувачів

глобальної компетентності як багатовимірної здатності особистості, готової до гармонійного життя в мультикультурній спільноті (OECD, 2018, р. 4).

Відомо декілька концептуальних рамок глобальних компетентностей, які мають міжнародне значення і застосовуються в контексті навчання іноземних мов. Насамперед це “чотири стовпи освіти ЮНЕСКО” (“UNESCO’s four pillars of education”), що віддзеркалюють фундаментальні принципи, необхідні для переосмислення освіти, щоб зробити її актуальною для сьогодення та майбутнього світу (UNESCO, 1996, р. 85–96; Mercer et al., 2020, р. 7):

1) навчитися пізнавати (learning to know) – розвиток когнітивних інструментів, необхідних для кращого розуміння світу та його викликів, уміння вчитися;

2) навчитися робити (learning to do) – набуття знань і соціальних умінь для ефективної участі у світовій економіці та суспільстві;

3) навчитися жити разом (learning to live together) – розвиток розуміння інших людей та людської взаємозалежності, повага до цінностей плюралізму, взаєморозуміння та миру;

4) навчитися бути (learning to be) – розвиток власної особистості та здатності діяти автономно, зважено (на основі суджень) та з особистою відповідальністю.

Ця рамка ключових компетентностей стосується безперервного розвитку та навчання в глобальному контексті на всіх етапах освіти. Відповідно, Організація економічного співробітництва та розвитку (The Organisation for Economic Co-operation and Development) у своїй Програмі міжнародного оцінювання учнів (PISA) розробила (див. рис. 3) концепцію глобальної компетентності (“The OECD PISA Global Competence Framework”), у якій визначено чотири взаємопов’язані “здатності”, що можуть бути продемонстровані через “навички / вміння, знання, цінності та ставлення” (OECD, 2018, р. 11).

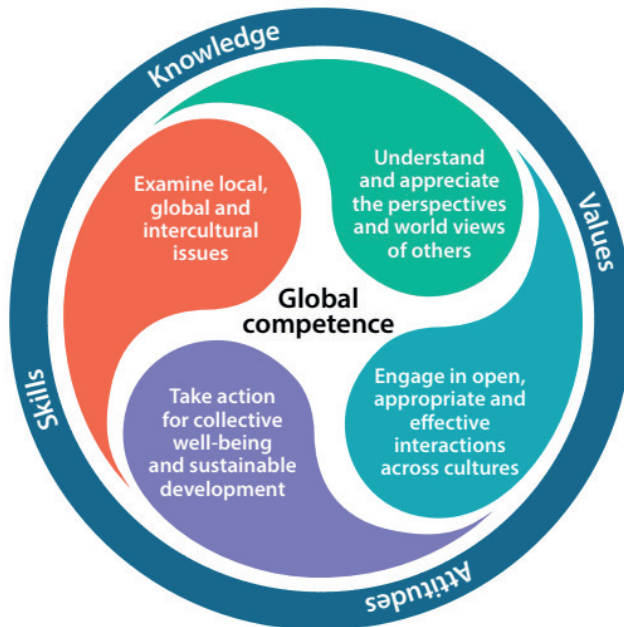


Рис. 3. Концепція глобальної компетентності
“The OECD PISA Global Competence Framework” (OECD, 2018, р. 11)

Модель глобальної компетентності PISA використовується для оцінювання того, наскільки добре 15-річні учні (випускники базової школи) готові до викликів XXI століття. Вона вимірює здатність учнів розуміти складні глобальні процеси, ефективно спілкуватися з представниками різних культур, аналізувати інформацію та орієнтуватися в інформаційному просторі (OECD, 2018, p. 6).

ATC21S (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) – це міжнародний науковий проєкт “Оцінювання та навчання вмінь XXI століття”, започаткований у 2009 році Університетом Мельбурна за підтримки транснаціональних компаній “Cisco”, “Intel”, “Microsoft” і низки урядових та освітніх установ Австралії, Фінляндії, Сінгапуру й США задля визначення та розроблення методів оцінювання і формування ключових умінь, що мають значення для життя в глобальному світі. Дослідники цього проєкту виокремили десять умінь XXI століття, якими мають володіти випускники закладів освіти, й класифікували їх за категоріями (див. рис. 4), що корелюють з “чотирма стовпами освіти ЮНЕСКО”, зокрема (Suto & Eccles, 2014, p. 3; Mercer et al., 2020, p. 7):

1. Способи мислення (ways of thinking) – когнітивні вміння креативності й інноваційності, критичного мислення, розв’язання проблем та прийняття рішень, метапізнання (уміння вчитися), усвідомлення власних процесів мислення, планування та оцінювання свого учіння.

2. Способи роботи (ways of working) – вміння, що стосуються взаємодії з іншими людьми: комунікація (чітко та переконливе вираження ідей у різних форматах), співпраця (командна робота), здатність ефективно працювати з іншими для досягнення спільної мети, вміння слухати, ділитися відповідальністю, розв’язувати конфлікти.



Рис. 4. Концептуальна рамка ключових компетентностей XXI століття “The ATC21S Framework” (Mercer et al., 2020, p. 7)

3. Інструменти для роботи (tools for working) – вміння користуватися сучасними технологіями: здатність знаходити, оцінювати, використовувати інформацію з різних джерел (інформаційна грамотність), впевнене та відповідальне використання цифрових технологій для доступу, управління, інтеграції, оцінювання і створення інформації (цифрова грамотність).

4. Способи життя у світі (ways of living in the world) – вміння, необхідні для ефективної, відповідальної та етичної міжкультурної взаємодії із зовнішнім світом активного громадянина і фахівця, здатність швидко пристосовуватися до нових умов і технологій, лідерство, вміння регулювати власну поведінку, автономно працювати та брати відповідальність за свої вчинки.

Варто згадати про американську національну рамку ключових компетентностей “Framework for 21st Century Learning” (2019), спрямовану на глибоке розуміння здобувачами освіти навчального змісту через інтеграцію в освітній процес міждисциплінарних тем, актуальних для динамічного XXI століття. Такий підхід передбачає розвиток шістьох комплексів надпредметних компетентностей, що забезпечують всебічну підготовку учнів до життєдіяльності в умовах глобалізованого світу (Battle for Kids, 2019, p. 2). Зокрема, американська рамкова модель акцентує увагу на формуванні таких кластерів ключових компетентностей (див. рис. 5):

1. Глобальна обізнаність (global awareness) – використання вмінь XXI століття для розуміння та вирішення глобальних проблем, уміння співпрацювати з представниками різних культур, релігій та стилів життя на засадах взаємної поваги та відкритого діалогу, розуміння інших націй і культур, у тому числі володіння іноземними мовами.

2. Фінансова, економічна, підприємницька грамотність (financial, economic, business, and entrepreneurial literacy) – здатність робити обґрунтований особистий економічний вибір, розуміти роль економіки в суспільстві, використовувати підприємницькі вміння для підвищення продуктивності на робочому місці та розширення можливостей кар’єрного зростання.

3. Громадянська грамотність (civic literacy) – участь у громадському житті через обізнаність з державними процесами, активне використання прав і виконання обов’язків громадянина на місцевому, національному та глобальному рівнях, розуміння наслідків своїх громадянських рішень.

4. Здоров’язбережувальна грамотність (health literacy) – уміння знаходити, аналізувати та використовувати інформацію про здоров’я для підтримки фізичного і психічного добробуту, зокрема щодо правильного харчування, фізичної активності, уникнення ризиків та управління стресом, а також розуміння національних та глобальних питань охорони здоров’я.

5. Екологічна грамотність (environmental literacy) – знання про стан довкілля і чинники, що на нього впливають (клімат, повітря, вода, земля, енергія, екосистеми), розуміння впливу людської діяльності на природу, здатність досліджувати екологічні проблеми, формулювати обґрунтовані висновки та здійснювати дії для подолання екологічних викликів.

6. Навчальні та інноваційні вміння (learning and innovation skills). Особлива увага приділяється розвитку вмінь, що дозволяють здобувачам освіти бути конкурентоспроможними в умовах складного і динамічного світу. До них належать критичне мислення, креативність, спілкування та співпраця. Це так звані “4К-компетентності” XXI століття (від англ. “the 4Cs of 21st century”), які є визначальними чинниками успіху в складному і взаємопов’язаному глобальному світі.

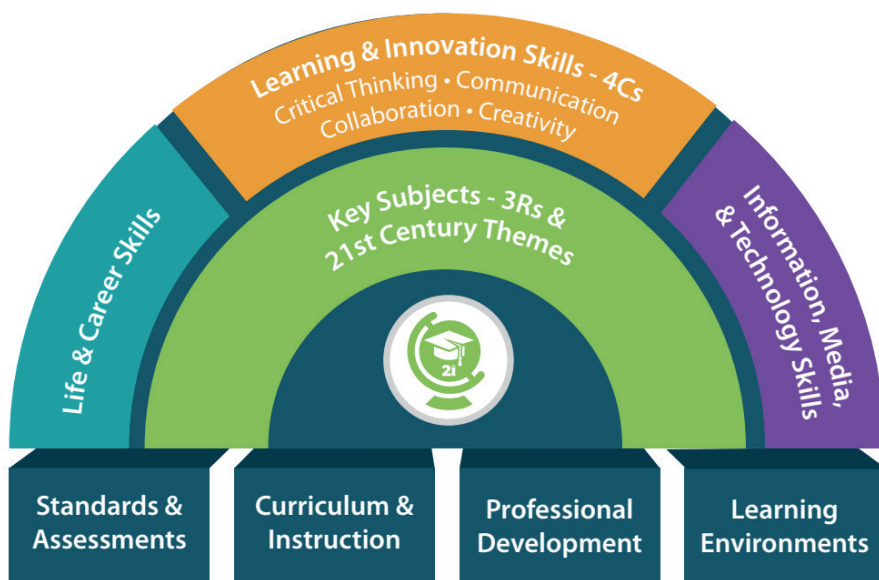


Рис. 5. Американська національна рамка ключових компетентностей XXI століття (Battle for Kids, 2019, p. 2)

Отже, рамка “The Framework for 21st Century Learning” (Battle for Kids, 2019, p. 3) підкреслює необхідність інтеграції предметного, міжпредметного і надпредметного навчання задля забезпечення розвитку не лише академічної успішності, але й здатності учнів діяти ефективно в складних життєвих ситуаціях. Автори цієї рамки зазначають, що для успішного розвитку глобальних умінь необхідно враховувати важливі аспекти, як-от: підходи до оцінювання, освітні програми, методи викладання, освітнє середовище та забезпечення професійного розвитку освітян (Battle for Kids, 2019, p. 2).

Спираючись на згадані вище концептуальні рамки глобальних компетентностей, експерти Оксфордського університету (Mercer et al., 2020) визначили ті вміння XXI століття, що особливо актуальні для інтегрованого формування в процесі оволодіння іноземною мовою, та згрупували їх у п’ять взаємопов’язаних комплексів ключових компетентностей, критично важливих для навчання і життя у глобальному світі (див. рис. 6). Зокрема, це такі компетентності (Mercer et al., 2020, p. 8):

1. Спілкування та співпраця (communication and collaboration). У навчанні іноземної мови спілкування означає насамперед здатність використовувати виучувану мову та невербальні форми спілкування у спосіб, відповідний контексту, комунікативним цілям та засобу комунікації – віч-на-віч або у цифровому форматі. Комунікація тісно пов’язана зі співпрацею, адже спирається на соціальні вміння особистості. Співпраця передбачає здатність ефективно працювати з іншими для досягнення спільних цілей. Вона є наріжним каменем комунікативного підходу до навчання іноземної мови, за яким мовленнєві навички та вміння формуються і розвиваються в процесі спільної роботи учнів над ситуативними завданнями, спрямованими на досягнення певних комунікативних цілей.

2. Креативність та критичне мислення (creativity and critical thinking). Креативність передбачає гнучке мислення для генерування нових ідей та рішення проблем. Критичне мислення є “партнером” креативності, оскільки спирається на вміння



Рис. 6. Оксфордська концептуальна рамка ключових компетентностей XXI століття (Mercer et al., 2020, p. 9)

мислити нестандартно, дивитися на речі інакше. Критичне мислення стосується здатності аналізувати інформацію та використовувати вміння розв'язання проблем. Воно також включає здатність оцінювати джерело і точність знайденої інформації.

3. Міжкультурна компетентність та громадянство (intercultural competence and citizenship). Міжкультурна компетентність включає соціальні міжособистісні вміння, необхідні для успішної міжкультурної взаємодії, наприклад, в онлайн-проектах з учнями з інших країн або в груповій роботі в класах зі змішаними культурами. Вивчення іноземної мови може відкрити нові способи мислення та погляду на світ, і вчителі можуть заохочувати учнів цінувати та розуміти схожості й відмінності у поглядах. В основі як міжкультурної компетентності, так і громадянства лежить повага та відкритість до інших. Громадянство передбачає соціальну відповідальність – розуміння своєї відповідальності як члена суспільства щодо місцевих та глобальних проблем.

4. Емоційна саморегуляція та добробут (emotional self-regulation and wellbeing). Емоційна саморегуляція – це здатність розпізнавати, ідентифікувати і розуміти власні емоції. Вона включає володіння стратегіями управління емоціями, що є основою для добробуту. Добробут передбачає здатність встановлювати і підтримувати міцні, позитивні стосунки з родиною, друзями, колегами, спільнотою; мати цілі, цінності,

діяльність, які надають життю значущості; залучатися до позитивних практик фізичного та психічного здоров'я.

5. Цифрова грамотність (*digital literacies*) охоплює технічні і соціальні вміння навігації у світі цифрової комунікації. Це здатність знаходити потрібну інформацію, захищати свою конфіденційність, уникати онлайн-ризиків, ефективно інтерпретувати та організувати здобуту інформацію, безпечно ділитися інформацією, використовувати цифрові інструменти для створення нового контенту.

Укладачі Оксфордської рамки ключових компетентностей XXI століття у своїй брошурі надають методичні рекомендації щодо інтеграції цих компетентностей в освітній процес з оволодіння англійською мовою, а також наводять приклади вправ і завдань для формування та оцінювання глобальних умінь учнів на уроках англійської мови (Mercer et al., 2020).

Експерти Кембриджського університету, спираючись на Європейську рамку ключових компетентностей (European Commission, 2018), також розробили власну концептуальну рамку життєвих компетентностей – “The Cambridge Life Competencies Framework” (Cambridge University Press, 2019). У цій рамці (див. рис. 7) представлено вісім життєвих компетентностей: креативне мислення (*creative thinking*), критичне мислення (*critical thinking*), цифрова грамотність (*digital literacy*), вміння вчитися (*learning to learn*), спілкування (*communication*), співпраця (*collaboration*), емоційний інтелект (*emotional development*), соціальна відповідальність (*social responsibility*). Ці компетентності формуються інтегровано в процесі оволодіння іноземною мовою дошкільнятами, учнями початкової, базової та старшої школи, студентами і дорослими.

У 2020–2022 роках автори Кембриджської рамки життєвих компетентностей видали серію посібників з методичними рекомендаціями та навчальними матеріалами для формування та оцінювання ключових компетентностей XXI століття на уроках англійської мови як іноземної. До кожної життєвої компетентності дослідники розробили чіткі критерії і докладні дескриптори, які можна використовувати як інструменти оцінювання та орієнтирів для самооцінювання сформованості ключових компетентностей XXI століття в учнів початкової (*young learners*), базової і старшої школи (*teen learners*) та у студентів і дорослих (*adult learners*). Починаючи з 2020 року, видавництво “Cambridge University Press” випускає на світовий ринок навчальної літератури підручники з англійської мови для різних вікових категорій, укладені виключно на засадах інтегрованого формування життєвих компетентностей. Навчально-методичні комплекси з англійської мови цього видавництва включають спеціально підготовлені вправи, завдання й інструменти для наскрізного формування ключових компетентностей XXI століття та оцінювання рівня їхньої сформованості, що сприяє гармонійному розвитку як міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності, так і життєвих компетентностей здобувачів освіти.

Авторитетна міжнародна неурядова організація “Всесвітній економічний форум” (“The World Economic Forum”) виокремила шістьнадцять умінь XXI століття, які відповідають потребам сучасного ринку праці та якими мають оволодіти випускники закладів освіти (World Economic Forum, 2015, р. 2–3). Ці вміння класифікують за трьома широкими категоріями: базові знання (грамотності), компетентності, особистісні якості (див. рис. 8).

Базові грамотності (*foundational literacies*) дають змогу учням виконувати повсякденні завдання. Ці вміння слугують основою, на якій учням потрібно розвивати більш просунуті та однаково важливі компетентності та особистісні якості. Вони охоплюють мовну грамотність, вміння рахувати, наукову грамотність, інформаційно-



FOUNDATIONAL LAYERS

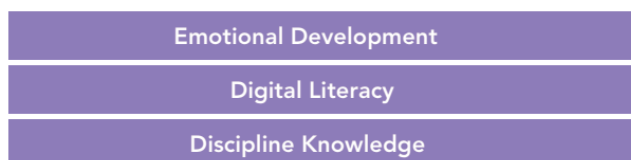


Рис. 7. Кембриджська рамка життєвих компетентностей
(Cambridge University Press, 2019, p. 5)

комунікаційну грамотність, фінансову грамотність, культурну та громадянську грамотність. Ці грамотності є відправною точкою на шляху до оволодіння вміннями XXI століття (World Economic Forum, 2015, p. 2).

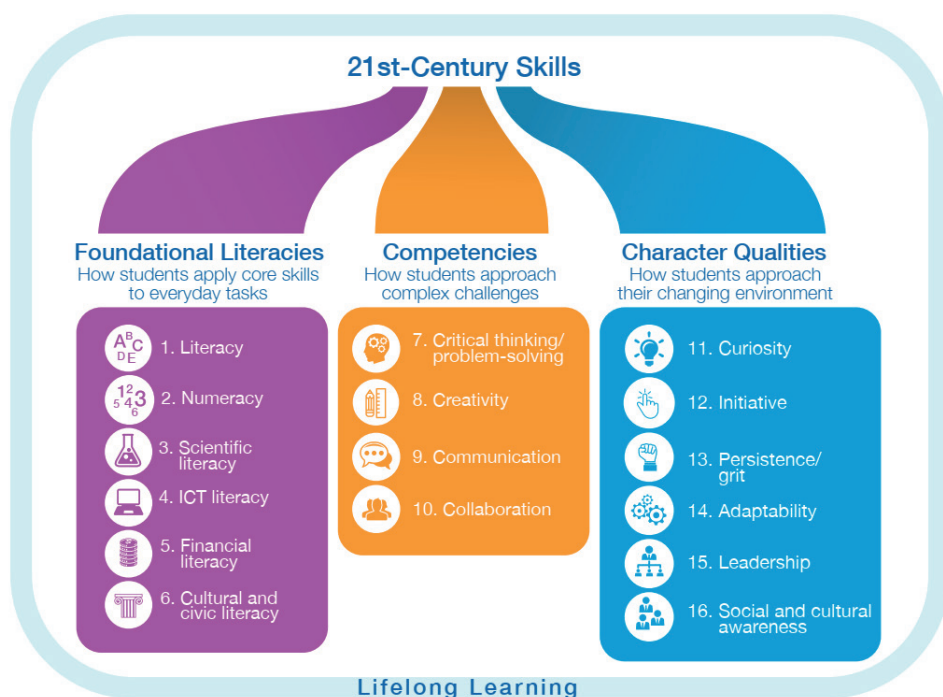


Рис. 8. Рамка ключових умінь XXI століття Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, 2015, p. 3)

Компетентності (competencies) описують уміння учнів відповідати на комплексні виклики. Це вміння критичного мислення / розв’язання проблем, креативність, вміння спілкування та співпраці. Критичне мислення визначається як здатність аналізувати та оцінювати ситуації, ідеї й інформацію, щоб сформулювати відповіді на проблеми. Креативність – це здатність уявляти та розробляти нові способи вирішення проблем. Спілкування та співпраця передбачають скоординовану роботу з іншими задля передачі інформації або розв’язання проблем. Ці компетентності є життєво важливими для фахівців у XXI столітті (World Economic Forum, 2015, p. 3).

Особистісні якості (character qualities) описують, як учні пристосовуються до змін у середовищі. У швидко змінному житті такі якості, як наполегливість і здатність до адаптації, забезпечують більшу стійкість та успіх перед обличчям перешкод. Допитливість та ініціативність сприяють відкриттю нових концепцій та ідей. Лідерство і соціальна та культурна обізнаність передбачають конструктивну взаємодію з іншими людьми соціально, етично та культурно прийнятними способами (World Economic Forum, 2015, p. 3).

Оскільки названі вище грамотності, компетентності та особистісні якості формуються та розвиваються безперервно протягом усього життя, учням необхідно оволодіти вміннями вчитися впродовж життя (див. “lifelong learning” на Мал. 8) – здатністю і бажанням вчитися, організовувати своє навчання та керувати ним індивідуально та в групах, оскільки “розвинене уміння вчитися змінює стиль мислення і життя особистості” (Савченко, 2014, с. 36).

Уміння вчитися складається з мотиваційного (ставлення учнів до мотивації, ціннісні орієнтації), когнітивного (відомі і нові знання, вміння та навички, що є об’єктом вивчення, цінності), діяльнісного (способи виконання навчальної діяльності

на різному рівні складності), контрольно-оцінного (самоперевірка, самоконтроль, самооцінювання рівня своїх навчальних досягнень) та рефлексивно-корекційного (самоаналіз, самооцінка, самокорекція) компонентів (Савченко, 2014, с. 36–39) і передбачає здатність учнів опановувати знання, уміння і навички, необхідні в їхній особистій та професійній життєдіяльності (Зимомря та ін., 2021, с. 5). Тобто уміння вчитися є цілісним індивідуальним утворенням, яке має декілька складників, що співвідносяться зі структурою навчальної діяльності та ціннісними орієнтаціями особистості (Савченко, 2014, с. 35).

Оволодіння учнями ключовою компетентністю “уміння вчитися” (learning to learn) дозволяє їм не лише засвоювати нову інформацію, але й вибудовувати індивідуальні стратегії пізнання, критично оцінювати результати своєї роботи, планувати навчальні дії та нести відповідальність за власний поступ. Тому розвиток в учнів базової школи здатності до самостійного, усвідомленого, цілеспрямованого та ефективного навчання впродовж життя набуває вагомого значення.

Як видно на Мал. 8, центральну частину рамкової моделі ключових умінь XXI століття Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, 2015, р. 3) займають 4К-компетентності, що формуються інтегровано з ключовою компетентністю “навчання впродовж життя” (lifelong learning competence) або “уміння вчитися” (Зимомря та ін., 2021, с. 5). На наш погляд, саме ці п’ять компетентностей можуть увійти в *обмежений перелік ключових компетентностей XXI століття* для їх систематизованого формування в учнів базової школи на уроках іноземної мови, оскільки не всі ключові компетентності з переліку НУШ (Гриневич та ін., 2016, с. 13) можливо формувати засобами іноземної мови на постійній основі. Це пов’язано з тим, що до переліку ключових компетентностей НУШ включено базові грамотності та особистісні якості учнів (World Economic Forum, 2015, р. 3). Крім того, деякі з ключових компетентностей НУШ значною мірою залежать від тематики уроку іноземної мови, змісту навчального матеріалу або є предметом вивчення інших освітніх галузей, тому можуть формуватися лише вибірково і частково на певних етапах навчання іноземної мови (Горошкін, 2019; Зимомря та ін., 2021, с. 7; Редько та ін., 2021, с. 6).

Отже, з огляду на специфіку процесу оволодіння здобувачами базової середньої освіти міжкультурною іншомовною компетентністю, з-поміж ключових компетентностей НУШ (Гриневич та ін., 2016, с. 13) особливої актуальності набуває формування таких життєвих компетентностей, як-от *критичне мислення, креативність, спілкування, співпраця та уміння вчитися* (Зимомря та ін., 2021, с. 3–6). Ці компетентності сприяють розвитку гнучкого мислення, ефективної взаємодії, здатності до самовираження та розв’язання проблем – умінь, які мають універсальний характер та застосовуються в різних сферах життєдіяльності сучасної людини. І саме ці ключові компетентності XXI століття необхідні випускникам базової школи для “ефективної соціальної діяльності та втілення власного потенціалу в освіті, кар’єрі та житті загалом” (Зимомря та ін., 2021, с. 4).

НУШ пропонує дві модельні навчальні програми з першої іноземної мови для базової школи, укладені різними колективами авторів. Так, Модельна навчальна програма “Іноземна мова. 5–9 класи”, укладена колективом авторів під керівництвом М. І. Зимомрі (Зимомря та ін., 2021), приділяє особливу увагу формуванню ключових компетентностей у процесі вивчення іноземної мови. У фокусі цієї програми – інтеграція вмінь XXI століття, необхідних учням не лише для успішного навчання, але й для їхньої соціальної адаптації, майбутньої професійної реалізації та розвитку критичного світогляду в умовах постійних змін. У цій програмі підкреслюється, що хоча ключові компетентності інтегруються в усі дисципліни, саме навчання

іноземної мови створює унікальні умови для їхнього розвитку через комунікативну спрямованість, міжкультурну взаємодію та практичне використання мови в реальних життєвих ситуаціях. У цій програмі кожна компетентність розглядається крізь призму “ключових зон”, які деталізуються у відповідних дескрипторах – конкретних уміннях, діях та навичках. Це дозволяє вчителям іноземної мови ефективніше планувати освітній процес, розуміючи, які життєві вміння розвиваються в певних видах іншомовної діяльності учнів (Зимомря та ін., 2021, с. 4, 6).

Модельна навчальна програма “Іноземна мова. 5–9 класи”, укладена іншим авторським колективом під керівництвом В. Г. Редька, відображає концептуальні положення компетентнісного підходу, акцентуючи увагу на міжпредметній інтеграції, практичній спрямованості освітнього процесу та формуванні широкого спектру компетентностей. Зокрема, ключові компетентності, як визначено у цій програмі, є динамічною системою знань, умінь, навичок, цінностей і ставлень, що забезпечують здатність учнів ефективно діяти в різних життєвих ситуаціях, адаптуватися до змін, навчатися впродовж життя та відповідально брати участь у суспільному житті. Засобами іноземної мови формується щонайменше вісім ключових компетентностей НУШ, які інтегруються у зміст навчання і реалізуються через мовленнєву діяльність, комунікативні завдання, проектну роботу та інші активні форми взаємодії (Редько та ін., 2021, с. 3–8). Як зазначають автори цієї програми, ключові вміння ХХІ століття формуються відразу засобами всіх навчальних предметів і є метапредметними. Основою для їх формування є наскрізні вміння: читання з розумінням, висловлення власної думки усно і письмово, критичне та системне мислення, логічне обґрунтування позиції, творча діяльність, що передбачає креативне мислення, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв’язування проблем, спілкування та співпраця з іншими (Редько та ін., 2021, с. 9).

Проаналізовані навчальні програми реалізують комунікативний підхід до навчання іноземних мов, зосереджуючи увагу на взаємопов’язаному розвитку всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, письма та говоріння в діалогічній і монологічній формах. Учень базової школи розглядається не як пасивний споживач знань, а як активний учасник міжкультурного іншомовного полілогу, здатний застосовувати іноземну мову в реальних ситуаціях повсякденного життя. Значна увага приділяється формуванню лінгвосоціокультурної компетентності, що включає повагу до інших культур, толерантність, відкритість до міжкультурного спілкування, а також розуміння ролі мови як засобу міжособистісного та міжнаціонального порозуміння (Полонська, 2022, с. 994–999).

Обидві модельні навчальні програми враховують важливість розвитку навчальної автономії. Учнів заохочують до рефлексії, вибору власних стратегій навчання, самостійного планування освітнього процесу, що відповідає характеристикам ключової компетентності “уміння вчитися”. При цьому обидві програми мають цілісну структуру, яка поєднує змістовий, діяльнісний і ціннісний компоненти відповідно до вимог компетентнісного підходу (Полонська, 2022, с. 994–999). Зокрема, наголошується на важливості впровадження метапізнавальних стратегій, що сприяють розвитку здатності до саморефлексії, планування і корекції власного учіння. Акцентується увага на креативному використанні іншомовного матеріалу та формуванні навчальної автономії. У програмах це реалізується через діяльнісний підхід, застосування проектних, дослідницьких, рольових і ситуаційних технологій навчання, а також через підтримку індивідуалізованого темпу і стилю навчання (Полонська, 2022, с. 994–999).

З метою визначення обізнаності вчителів англійської мови з проблемою формування ключових компетентностей ХХІ століття, усвідомлення важливості їхнього формування

на уроках іноземної мови та викликів, з якими стикаються вчителі при інтеграції компетентностей XXI століття в освітній процес, ми провели анкетування “Формування ключових компетентностей XXI століття в учнів базової школи” з-поміж учителів Технічного ліцею, ліцею № 85 та гімназії № 4 міста Києва. Всього в анкетуванні, яке проводилося в лютому 2025 року, взяли участь 26 учителів англійської мови.

Ми дізналися, що вчителі добре обізнані з ключовими компетентностями XXI століття та найбільш активно інтегрують в освітній процес 4К-компетентності разом із компетентністю “уміння вчитися”. Основними перешкодами респонденти визначили системні обмеження, як-от занадто велика кількість ключових компетентностей в переліку НУШ, нестача часу та критичний брак стандартизованих інструментів для оцінювання ключових компетентностей, що створює високий попит на відповідні методичні посібники та професійні тренінги.

Також, із метою оцінювання рівня самосприйняття учнями базової школи своїх ключових компетентностей XXI століття (критичне мислення, креативність, спілкування, співпраця та уміння вчитися) в контексті вивчення англійської мови, у лютому 2025 року ми провели анкетування “Твої вміння XXI століття” 30 учнів 7 класу Технічного ліцею міста Києва. Анкетування виявило високу мотивацію учнів до творчої діяльності і завдань, що вимагають уяви. Респонденти продемонстрували готовність до командної роботи і позитивне самосприйняття своїх умінь спілкування в колективі. Учні усвідомлюють важливість взаємоповаги, активно використовують цифрові гейміфіковані інструменти для вивчення англійської мови. Водночас існує потреба в розвитку умінь порівняльного аналізу, синтезу інформації та формулювання власних висновків. Публічні виступи виучуваною мовою та подолання мовного бар’єру залишаються проблемою для більшості учнів, що вимагає додаткової навчальної підтримки з боку вчителя та більше практики в іншомовному спілкуванні учнів на уроках іноземної мови. Компетентність “уміння вчитися” також потребує розвитку, оскільки схильність учнів до саморефлексії та самостійного пошуку інформації, як з’ясувалося, є помірною, до того ж, деякі учні не усвідомлюють своїх навчальних потреб.

Таким чином, можемо зробити висновок, що успішне формування ключових компетентностей XXI століття вимагає усунення системних бар’єрів (розроблення інструментів оцінювання та методичних матеріалів) і цілеспрямованого розвитку умінь критичного мислення та навчальної автономії учнів базової школи.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, у цій публікації висвітлено методичну невідповідність між вимогою НУШ щодо наскрізного формування всіх десяти ключових компетентностей і практичною можливістю їхньої системної інтеграції на уроках іноземної мови в базовій школі. Перелік ключових компетентностей НУШ є надто широким, оскільки містить не лише власне компетентності, але й базові грамотності та особистісні якості, що підтверджується порівняльним аналізом української рамки з міжнародними. Обґрунтовано необхідність обмеження переліку ключових компетентностей для уроків іноземної мови до більш універсального та релевантного кластеру.

Аналіз міжнародних рамок підтвердив, що найбільш ефективним є фокусування на комплексі, що складається з 4К-компетентностей (критичне мислення, креативність, спілкування, співпраця) та компетентності “уміння вчитися”. Ці п’ять компетентностей є надпредметними, універсальними і можуть систематично формуватися в комунікативно-діяльнісному процесі оволодіння іноземною мовою учнями базової школи. Виявлено, що Кембриджська рамка життєвих компетентностей та Оксфордська рамка глобальних компетентностей є найбільш

практичними, оскільки надають методичні інструкції та інструменти для формування та оцінювання ключових компетентностей XXI століття засобами іноземної мови.

Анкетування вчителів підтвердило, що головними перешкодами є надмірне навантаження через широкий перелік ключових компетентностей НУШ та критичний брак методичних матеріалів і стандартизованих інструментів для оцінювання сформованих на уроках іноземної мови ключових компетентностей XXI століття. Анкетування учнів базової школи показало, що, незважаючи на високу мотивацію до творчості і співпраці, існує гостра потреба у цілеспрямованому розвитку вмінь критичного мислення (аналіз, синтез, формулювання власних висновків) та навчальної автономії (компетентність “уміння вчитися”).

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо насамперед в адаптації міжнародних дескрипторів та розробленні і валідації національних критеріїв та інструментарію оцінювання сформованості ключових компетентностей учнів базової школи у процесі вивчення іноземної мови.

Ураховуючи високий попит на навчально-методичні матеріали для формування ключових компетентностей XXI століття на уроках іноземної мови, необхідне створення методичного забезпечення, як-от: навчально-методичні комплекси з іноземних мов, у яких будуть представлені різноманітні вправи, завдання та інструменти формування й оцінювання ключових компетентностей, посібники для вчителів іноземних мов, які міститимуть методичні рекомендації, приклади вправ, завдань, сценаріїв уроків та інструментів оцінювання, спрямованих на систематичне і цілеспрямоване формування 4К-компетентностей та уміння вчитися.

Були б доцільними методичні експериментальні дослідження з вивчення впливу цілеспрямованого формування обмеженого переліку ключових компетентностей (4К + уміння вчитися) на загальну навчальну успішність, мотивацію, рівень міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів базової школи, а також дослідження кореляції між рівнем сформованості ключових компетентностей та здатністю учнів до самостійного розв'язання навчальних і життєвих проблем, наприклад, через аналіз результатів іншомовної проєктної діяльності учнів або виконання кейсових завдань на уроках іноземної мови.

Також актуальними вбачаються дослідження з вивчення конкретних потреб учителів іноземної мови у професійному розвитку, пов'язаних з інтеграцією ключових компетентностей XXI століття, та розроблення ефективних програм методичної підготовки студентів педагогічних спеціальностей та учителів до формування в учнів ключових компетентностей XXI століття засобами іноземної мови.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Штучний інтелект у дослідженні не застосовано.

ЛІТЕРАТУРА

- Бібік, Н. М. (2015). Аналіз суперечностей у запровадженні компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Гірська школа українських Карпат*, 12–13, 44–47.
- Бібік, Н. М., Ващенко, Л. С., Локшина, О. І., Овчарук, О. В., & Паращенко, Л. І. (2004). *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. К.І.С.

- Горошкін, І. О. (2019). Формування ключових компетентностей учнів 2 класів на уроках іноземної мови в контексті вимог Нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 26(2), 315–326.
- Гриневиц, Л., Елькін, О., Калашнікова, С., Коберник, І., Ковтунець, В., Макаренко, О., Малахова, О., Нанаєва, Т., Хобзей, П., & Шиян, Р. (2016). *Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи*. (М. Грищенко, Ред.). Міністерство освіти і науки України.
- Дмитренко, К. А., Коновалова, М. В., Семиволос, О. П., & Бекетова, С. В. (2018). *Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: методичний посібник*. Основа.
- Зимомря, І. М., Мойсюк, В. А., Тріфан, М. С., Унгурян, І. К., & Яковчук, М. В. (2021). *Модельна навчальна програма “Іноземна мова. 5–9 класи” для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.
- Локшина, О. І. (2019). Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*, 3, 21–30.
- Овчарук, О. В. (2003). Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*, 47–52.
- Полонська, Т. К. (2022). Порівняльний аналіз модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. У *The 7th International scientific and practical conference: Modern science, society, and education* (с. 993–1000). Kharkiv.
- Редько, В. Г., Шаленко, О. П., Сотникова, С. І., Коваленко, О. Я., Коропецька, І. Б., Якоб, О. М., Самойлюкевич, І. В., Добра, О. М., & Кіор, Т. М. (2021). *Модельна навчальна програма “Іноземна мова. 5–9 класи” для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.
- Савченко, О. Я. (2014). *Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра: посібник*. Педагогічна думка.
- Устименко, О. М. (2022). Роль проектної технології навчання іноземних мов у формуванні ключових компетентностей 21-го століття. У *Ad orbem per linguas. До світу через мови. Україна у транскультурному й мультимодальному світі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (с. 414–416). Київський національний лінгвістичний університет.
- Шиян, Р. Б., Софій Н. З., Онопрієнко, О. В., Найда, Ю. М., Пристінська, М. С., & Большакова І. О. (2019). *Нова українська школа: poradnik dla vchytelja* (Н. М. Бібік, Ред.). Літера.
- Ball, S. J. (2005). Education reform as social barbarism: Economism and the end of authenticity. *Scottish Educational Review*, 37(1), 4–16.
- Battle for Kids. (2019). *Framework for 21st century learning definitions*. https://static.battleforkids.org/documents/p21/p21_framework_definitionsbfk.pdf
- Biesta, G. J. J. (2014). *Beautiful risk of education: Connecting soul, world, and narration*. Paradigm Publishers.
- Cambridge University Press. (2019). *Cambridge Life Competencies Framework. Introduction: Introductory guide for teachers and educational managers*. Cambridge University Press.
- Cambridge University Press. (2020). *The Cambridge Life Competencies Framework: Introduction: Introductory guide for teachers and educational managers*. Cambridge University Press.

- Claessen, J. (2015). The competence approach as a Trojan horse: On the limits of competency-based education. *Journal of Philosophy of Education*, 49(2), 295–309.
- European Commission. (2018). *Key competences for lifelong learning*. Publications Office of the European Union.
- Gardner, H. (2007). *Five minds for the future*. Harvard Business School Press.
- Griffin, P., & Care, E. (Eds.). (2015). *Assessment and teaching of 21st century skills: Methods and approach*. Springer.
- Mercer, S., Hockly, N., Stobart, G., & Galés, N. L. (2020). *Global skills: Creating empowered 21st century citizens*. Oxford University Press.
- OECD. (2018). *PISA 2018 Global competence: Handbook*. OECD Publishing.
- Scheerens, J. (2016). PISA, an assessment of cross-curricular competencies, and the question of validity. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 23(4), 517–531.
- Suto, I., & Eccles, H. M. (2014). The Cambridge approach to 21st century skills: Definitions, development and dilemmas for assessment. *IAEA Conference*, 1–10.
- World Economic Forum. (2015). *New vision for education: Fostering social and emotional learning through technology*. World Economic Forum.
- UNESCO. (1996). *Learning: The treasure within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. UNESCO Publishing.

REFERENCES

- Bibik, N. M. (2015). Analiz superechnostei u zaprovadzhenni kompetentnisnogo pidkhotu v shkilnii osviti. *Hirska shkola ukrainskykh Karpat*, 12–13, 44–47.
- Bibik, N. M., Vashchenko, L. S., Lokshyna, O. I., Ovcharuk, O. V., & Parashchenko, L. I. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy*. K.I.S.
- Horoshkin, I. O. (2019). Formuvannia kluchovykh kompetentnostei uchniv 2 klasiv na urokakh inozemnoi movy v konteksti vymoh Novoi ukrainskoi shkoly. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 26(2), 315–326.
- Hrynevych, L., Elkin, O., Kalashnikova, S., Kobernyk, I., Kovtunets, V., Makarenko, O., Malakhova, O., Nanaieva, T., Khobzei, P., & Shyian, R. (2016). *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly*. (M. Hryshchenko, Red.). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy.
- Dmytrenko, K. A., Konovalova, M. V., Semyvolos, O. P., & Beketova, S. V. (2018). *Zvychni formy roboty – novyi pidkhid: rozvyvaiemo kluchovi kompetentnosti: metodychnyi posibnyk*. Osnova.
- Zymomria, I. M., Moisiuk, V. A., Trifan, M. S., Unhurian, I. K., & Yakovchuk, M. V. (2021). *Modelna navchalna prohrama "Inozemna mova. 5–9 klasy" dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity*. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy.
- Lokshyna, O. I. (2019). Yevropeiska dovidkova ramka kluchovykh kompetentnostei dlia navchannia vprodovzh zhyttia: onovlene bachennia 2018 roku. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 3, 21–30.
- Ovcharuk, O. V. (2003). Kompetentnosti yak kluch do onovlennia zmistu osvity. *Stratehiia reformuvannia osvity v Ukraini: rekomendatsii z osvitnoi polityky*, 47–52.
- Polonska, T. K. (2022). Porivnialnyi analiz modelnykh navchalnykh program z inozemnykh mov dlia 5–9 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity. U *The 7th International scientific and practical conference: Modern science, society, and education* (s. 993–1000). Kharkiv.

- Redko, V. H., Shalenko, O. P., Sotnykova, S. I., Kovalenko, O. Ya., Koropetska, I. B., Yakob, O. M., Samoiliukevych, I. V., Dobra, O. M., & Kior, T. M. (2021). *Modelna navchalna prohrama "Inozemna mova. 5–9 klasy" dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity*. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy.
- Savchenko, O. Ya. (2014). *Uminnia vchytysia – kliuchova kompetentnist molodshoho shkoliara: posibnyk*. Pedagogichna dumka.
- Ustymenko, O. M. (2022). Rol proiektnoi tekhnolohii navchannia inozemnykh mov u formuvanni kliuchovykh kompetentnosti 21-ho stolittia. U *Ad orbem per linguas. Do svitu cherez movy. Ukraina u transkulturnomu y multymodalnomu sviti: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (s. 414–416). Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychniy universytet.
- Shyian, R. B., Sofii N. Z., Onopriienko, O. V., Naida, Yu. M., Prystinska, M. S., & Bolshakova I. O. (2019). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* (N. M. Bibik, Red.). Litera.
- Ball, S. J. (2005). Education reform as social barbarism: Economism and the end of authenticity. *Scottish Educational Review*, 37(1), 4–16.
- Battle for Kids. (2019). *Framework for 21st century learning definitions*.
https://static.battleforkids.org/documents/p21/p21_framework_definitionsbfk.pdf
- Biesta, G. J. J. (2014). *Beautiful risk of education: Connecting soul, world, and narration*. Paradigm Publishers.
- Cambridge University Press. (2019). *Cambridge Life Competencies Framework. Introduction: Introductory guide for teachers and educational managers*. Cambridge University Press.
- Cambridge University Press. (2020). *The Cambridge Life Competencies Framework: Introduction: Introductory guide for teachers and educational managers*. Cambridge University Press.
- Claessen, J. (2015). The competence approach as a Trojan horse: On the limits of competency-based education. *Journal of Philosophy of Education*, 49(2), 295–309.
- European Commission. (2018). *Key competences for lifelong learning*. Publications Office of the European Union.
- Gardner, H. (2007). *Five minds for the future*. Harvard Business School Press.
- Griffin, P., & Care, E. (Eds.). (2015). *Assessment and teaching of 21st century skills: Methods and approach*. Springer.
- Mercer, S., Hockly, N., Stobart, G., & Galés, N. L. (2020). *Global skills: Creating empowered 21st century citizens*. Oxford University Press.
- OECD. (2018). *PISA 2018 Global competence: Handbook*. OECD Publishing.
- Scheerens, J. (2016). PISA, an assessment of cross-curricular competencies, and the question of validity. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 23(4), 517–531.
- Suto, I., & Eccles, H. M. (2014). The Cambridge approach to 21 st century skills: Definitions, development and dilemmas for assessment. *IAEA Conference*, 1–10.
- World Economic Forum. (2015). *New vision for education: Fostering social and emotional learning through technology*. World Economic Forum.
- UNESCO. (1996). *Learning: The treasure within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. UNESCO Publishing.

